प्रजः A husband.

प्रजनः 1 Impregnating, begetting, generating, production; अप्रमोदात् पुनः पुंसः प्रजनं न प्रवर्तते Mb. 13. 46. 4; T. Up. 1. 9. 1; Ms. 3. 61; 9. 61. -2 The impregnation of cattle. -3 Bringing forth, bearing; प्रजनार्थं स्त्रियः सृष्टाः Ms. 9. 96. -4 A generator, progenitor; प्रजनश्चास्मि कन्दर्पः Bg. 10. 28. -5 The generative organ; प्रजने च प्रजापतिम् (सन्निवेशयेत्) Ms. 12. 121.

प्रजनन *a.* (**-नी** *f.*) Producing, generating, procreative. **-नम्** 1 Procreation, generation, conception in the womb. -2 Production, birth, delivery. -3 Semen. -4 The male or female organ of generation (penis or vulva); आत्मानमुभयोर्मध्ये यत्तत् प्रजननं विदुः Bhāg. 9. 14. 46. -5 Offspring. -6 Pregnancy of cattle (उपसर). **-Comp.** **-कुशल** *a.* skilled in midwifery.

प्रजनिका A mother.

प्रजनिष्णु *a.* 1 Procreative, productive. -2 Growing, standing (as corn).

प्रजनुकः The body.

प्रजनूः *f.* The vulva (Ved.).

प्रजा (Changed to प्रजस् at the end of a Bah. compound, when the first member is अ, सु or दुस्; as अवेक्षित-प्रजः R. 8. 32; सुप्रजस् 18. 29.) 1 Procreation, generation, propagation, birth, production. -2 Offspring, progeny, issue; children, brood (of animals); प्रजार्थव्रतकर्शिताङ्गम् R. 2. 73; प्रजायै गृहमेधिनाम् R. 1. 7; Ms. 3. 42; Y. 1. 269; so बकस्य प्रजा, सर्पप्रजा &c. -3 Posterity, descendants. -4 A creature. -5 Subjects, people, mankind; ननन्दुः सप्रजाः प्रजाः R. 4. 3; प्रजाः प्रजाः स्वा इव तन्त्रयित्वा Ś. 5. 5 and स्वाभ्यः प्रजाभ्यो हि यथा तथैव सर्वप्रजाभ्यः शिवमाशशंसे Bu. Ch. 2. 35 (where प्रजा has sense 2 also); R. 1. 7; 2. 73; Ms. 1. 8. -6 Semen. -7 An era; Buddh. **-Comp.** **-अध्यक्षः** 1 an epithet of the sun. -2 of Dakṣa. **-अन्तकः** Yama, the god of death; अथ वा मृदु वस्तु हिंसितुं मृदुनैवारभते प्रजान्तकः R. 8. 45. **-ईप्सु** *a.* desirous of progeny. **-ईशः, -ईश्वरः** the lord of men, a king, sovereign; तमभ्यनन्दत् प्रथमं प्रबोधितः प्रजेश्वरः शासनहारिणा हरेः R. 3. 68; 5. 32; प्रजाश्चिरं सुप्रजसि प्रजेशे ननन्दुरानन्दजलाविलाक्ष्यः 18. 29. **-उत्पत्तिः** *f.* **-उत्पादनम्** the raising up of progeny. **-कल्पः** the time of creation; Hariv. **-काम** *a.* desirous of progeny. **-कारः** author of the creation. **-तन्तुः** a line of descendants, lineage, race. **-तीर्थम्** the auspicious moment of birth; Bhāg. **-द** *a.* 1 granting progeny. -2 removing barrenness. **-दानम्** silver. **-द्वारम्** N. of the sun. **-नाथः** 1 an epithet of Brahmā. -2 a king, sovereign, prince; प्रजाः प्रजानाथ पितेव पासि R. 2. 48; 10. 83. **-निषेकः** 1 impregnation, seed (implanted in the womb); प्रजानिषेकं मयि वर्तमानं सूनोरनुध्यायत चेतसेति R. 14. 60. -2 offspring. **-पः** a king. **-पतिः** 1 the god presiding over creation; प्रजने च प्रजापतिम् Ms. 12. 121. -2 an epithet of Brahmā; अस्याः सर्गविधौ प्रजापतिरभूच्चन्द्रो नु कान्तिप्रदः V. 1. 9. -3 an epithet of the ten lords of created beings first created by Brahmā (see Ms. 1. 34). -4 an epithet of Viśvakarman, the architect of gods. -5 the sun. -6 a king. -7 a son-in-law. -8 an epithet of Viṣṇu. -9 a father, progenitor. -10 the penis. -11 a sacrifice; °हृदयम् A kind of सामगान. -12 N. of a संवत्सर. **-परिपालनम्, -पालनम्** the protection of subjects. **-पालः, -पालकः** a king, sovereign. **-पालिः** an epithet of Śiva. **-पाल्यम्** royal office. **-वृद्धिः** *f.* increase of progeny. **-व्यापारः** care for or anxiety about the people. **-सृज्** *m.* epithet of Brahmā; कृतः प्रजाक्षेमकृता प्रजासृजा Śi. 1. 28. **-हित** *a.* beneficial to children or people. (**-तम्**) water.

प्रजात *p. p.* Born, produced &c. **-ता** A woman who has borne a child.

प्रजातिः *f.* 1 Procreation, production, propagation; प्रजातिश्च स्वाध्यायप्रवचने च T. Up. 1. 9. 1; अथापि काममेतं ते प्रजात्यै करवाण्यलम् Bhāg. 3. 14. 21. -2 Delivery. -3 Procreative power. -4 Travail, labour.

प्रजायिन् *a.* Being about to produce or bring forth. -2 Bearing, bringing forth (अभिरूप°, वीर° &c.).

प्रजावत् *a.* 1 Having subjects or children. -2 Pregnant. -3 Abounding in progeny, prolific. **-ती** A brother's wife (भ्रातृजाया); प्रजावती दोहदशंसिनी ते R. 14. 45; 15. 13. -2 A matron, mother. -3 An elder brother's wife.

प्रजल्प् 1 P. 1 To speak, say, talk; स्वरेण तस्याममृतस्रुतेव प्रजल्पितायामभिजातवाचि Ku. 1. 45. -2 To call. -3 To proclaim. -4 To prattle, chatter.

प्रजल्पः Prattle, gossip, heedless or frivolous words (used in greeting a lover); असूयेर्ष्यामदयुजा योऽवधीरणमुद्रया। प्रियस्य कौशलोद्गारः प्रजल्पः स तु कथ्यते॥

प्रजल्पनम् 1 Talking, speaking. -2 Prattle, gossip.

प्रजल्पित *a.* Talked, prattled. **-तम्** Talk.

प्रजविन् See under प्रजू.

प्रजागृ 2 P. 1 To keep watch, be awake, wake. -2 To lie in wait for.

प्रजागरः 1 Lying awake at night, sleeplessness; स राजर्षिरिमानि दिवसानि प्रजागरकृशो लक्ष्यते Ś. 3; प्रजागरात् खिलीभूतस्तस्याः स्वप्ने समागमः Ś. 6. 22. -2 Vigilance, carefulness. -3 A guardian. -4 An epithet of Krisna or Viṣṇu (नित्यं प्रबुद्धत्वात् प्रजागर्ति इति प्रजागरः).

प्रजागरणम् Being awake.

प्रजागरूक *a.* Wide awake.

प्रजिनः Wind, air.